

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

32. De Conversione Conjugatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

obvenisset ex testamento, vel ab intestato, vel aliunde: tunc enim censeretur contemplatione suae personae sibi relictum, & non acquireret suo Monasterio, in quo profectus est. Sed hoc de Priore revocabili intelligitur, ut insinuat Sanch. d. l. in fine. Priorem stabilitus & perpetuus, ac etiam abbas ex alio Monasterio ritè assumptus est, ut de gremio & Monachus illius Monasterii, & manet talis etiam renunciatis dignitate, vel depositis, per ea, quae docet Patrum. in c. cum ad Monasterium. de Statu Monach. n. 13. & Tambur. de Jure Abb. tom. 1. dist. 13. q. 4. idè simile iudicium ex deo, quod generaliter de Religiosis ad alia Monasteria translatis, superius quaedam. 3. posuimus.

TITULUS XXXII.

De Conversione conjugatorum.

SUMMARIA.

- 1. Matrimonium ratum dissolvitur per ingressum quoad vinculum, consummatum autem tantum quoad cohabitationem.
- 2. Redditur ratio divorsitatis, & ibi quae sit significatio Sacramentalis Matrimonii rati & consummati.
- 3. An Pontifex jusse concesserit hoc privilegium?
- 4. Principem communem potest Princeps aliquem privare suo Jure.
- 5. Reprobatur opinio illorum, qui putant, tantum bimestre tempus dari conjugati pro Divorsitatu.
- 6. In Matrimonio saepe aliquis cogitur continere sine culpa, sed non sine causa.
- 7. Copula antecedens Matrimonium non operatur, ut matrimonium dicatur ex ea consummatum.
- 8. An copula si extorta impediatur ingressum?
- 9. Professio sine licentia alterius Conjugis post Matrimonium consummatum facta non valet, ut scilicet, valet tamen si daturum simplex castratus.
- 10. Nec tunc valet Professio sine novo consensu, licet alter conjugum ratificaverit, vel mortuum fuerit.

- 11. Propter adulterium unum potest alter ad Religionem transire.
- 12. An si Professio non valeat nisi in vim voti simplicis, possit profectus liberè exire etiam non recedens?
- 13. Quid si conjugum unus licentiam ex post facto nolit ipse quoque ingredi?
- 14. Per assumptionem Ordinum Clericalium non dissolvitur Matrimonium.

Non tantum homines coelibes, sed etiam Conjugati ad Religionem transire possunt, & per illum ingressum matrimonium prius contractum dissolvitur, adhibitam tamen distinctionem inter matrimonium ratum, & consummatum. Nam si matrimonium quidem ratum & in facie Ecclesiae contractum, nec dum tamen per copulam carnalem consummatum sit, dantur his novis Conjugibus duo menses ad deliberandum, an Matrimonium consummare, vel Religionem ingredi velint. Quod si alter ex conjugibus ingressus fuerit, Matrimonium ratum etiam quo ad vinculum dissolvitur, & alter in saeculo remanens aliud matrimonium inire poterit, sed tunc primum, ubi ingrediens professionem fecerit, c. 2. & 7. h. t. Hostiens. cod. tit. n. 1.

Matrimonium autem consummatum quamvis quoad vinculum dissolvi non possit, si tamen alter conjugum cum expressa licentia alterius post consummatum matrimonium ingredi, & alter etiam sequi, vel saltem (si propter senium aut valetudinem de incontinentia suspectus non sit) voto simplicis castitatis se obligare velit, Matrimonium quoad mutuum cohabitationem sicut per divortium solvetur. c. 4. & seq. c. uxoratus. 8. c. ad Apostolicam. 13. hoc tit.

Sed quare potius vinculum Matrimonii rati per ingressum in Religionem dissolvitur, quam vinculum Matrimonii consummati? Rationem assignat Hostiens. h. t. n. 7. quod illa conjunctio animorum, quae

Yyy y 2 quae

qua fit per Matrimonium *ratum*, tamen si verum sit Sacramentum, & perfectum Matrimonium, tamen solum significet *coniunctionem Christi cum anima fidei per gratiam*, quae conjunctio non est immutabilis, quia immutabilis, quia & in melius mutari sive intendi, & etiam per peccatum omnino tolli potest. At vero *coniunctio corporum* & matrimonium *consummatum* significat *coniunctionem Christi cum Ecclesia* juxta illud Apostoli ad Ephes. 5. v. 32. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia*, quae conjunctio omnino indissolubilis est.

³ *Quaeritur* autem I. Quomodo S. Pontifex potuerit in Matrimonio *rato* dare licentiam ingrediendi Religionem etiam altero Coniuge invito, & sic alterum jure ex matrimonio *quasi* privare? R. Cum Matrimonium *ratum* ex sua natura non sit indissolubile, idem recte potest Papa iusta aliqua ex causa ejus obligationem & *vinculum* tollere, vel per dispensationem vel per procuracionem majoris boni & concessionem ingressus in Religionem. Nec obstat, quod alter Coniux privetur jure suo ex contractu Matrimonij *quasi*: nam ex iusta causa potest Princeps aliquem jure suo privare, maxime si id faciat per legem publicam & communem, quemadmodum factum videmus in lege *prescriptionis*, per quam ei, qui patitur longo tempore rem suam ab alio possideri, auferatur dominium, & transferatur in possidentem, nec dominia rerum sint incerta, & ut lites tandem finiantur. Neque propterea tales leges magnum gravamen habent, quia sunt communes omnibus, quae sicut possunt obesse in uno casu, ita possunt prodesse in altero. E. g. hoc anno *prescribitur* contra me, altero fortassis ego *prescribam* contra alium: in hoc Matrimonio uxor invito marito ingreditur Religio-

nem, in altero invitâ uxore matrem Deinde quia jam per legem generaliter constitutum est, ut Religionem ante matrimonium ingredi liceat, idem obligatio matrimonij non est omni ex parte *absoluta*, sed habet tacitam conditionem obligo me, nisi intra bimestre *placuit* Religionem ingredi. Textus denique ex scriptura possent in contrarium *ut quod non liceat dimittere uxorem* *ceptâ causâ fornicationis*: Item Deus *conjunxit*. homo non *separavit* matrimonium consummato intelligitur 7. b. t.

Quaeritur II. An si unus ex Coniugibus ad Religionem transeat, alter per integrum annum expectare, ut ingrediens professionem faciat? Nec sunt, qui putent, personis conjugatum *bimestre tempus* esse assignatum, intra quod Novitium agere, & postea expletum vel professionem facere conjugium redire debeant, per *retractat. d. c. 7. b. t.* quem ajunt etiam *Concil. Trid.* non esse correctum *specialem rationem*, quae in conjugio *trahat*, ne scilicet conjux in saculo *existeret* propter longiorem moram *periculo continentiae* exponatur, *Joel. b. 1. n. 21.* rium cum generaliter omnibus *de quibus* quo annus probationis sit *concessus*, *postolicam. 10. de Regul. c. 1.* *Conc.* in quacunque Religionem *transierit*, minò necessarium sine *diffinitione* *trahat*, circa conjugatos autem *aperit* *ris terminis* contrarium non *statuatur* *probabilius est*, etiam conjugatum *ingredientem* Monasterium *annum* *placuit* *explere*, & alterum conjugem *expectare* debere. Ita docet *Sanctus*, *de Matrim. lib. 2. d. 24. n. 4.* *Quod vero* *7. b. t.* dicitur, conjugem *decedentem*

converses ad Monasterium transire, vel ad con-
jugem redire, accipiendum est de tempore
delictatorum, non de tempore Novitatus,
in casu illius capituli, ubi mulier à mari-
to adhuc in seculo se separavit.

Demum circa id, quod obijcitur de peri-
culo incontinentiæ, si alter conjux tam diu
spectare debeat; responderi potest per
verba Pontificis in c. quoniam 5. vers. si
autem de carnali. Ut lite non contest.
quod in matrimonio multi casus emergant,
in quibus conjuges sine culpa, sed non sine
causa continere coguntur: ut si alter ex
stupro vel maleficio impotens reddatur, si
super aliquo impedimento Matrimonij
interdicitur.

Quæritur III. An copula ante Matrimo-
nium habita cum ea, quam quis uxorem
faciat, faciat, quo minus liceat Religionem
ingredi? Ratio dubitandi est, quod ex mul-
torum sententia copula ante Matrimonium
habita fisione Juris censetur in ipso matri-
monio contigisse: unde fit, quod liberi ante
matrimoni vel concepti per sublequens matri-
monium legitimentur juxta c. 2. & 6. Qui
sunt sine leg. Nihilominus tenendum est,
talem copulam non impedire liberum in-
gressum ad Religionem, cum extra matri-
monium facta & merè fornicaria non faciat
Matrimonium consummatum, nec signifi-
cat conjunctionem Christi cum Ecclesia. Ad
rationem dubitandi dicitur, illam fictionem
Juris tantum locum habere circa legitima-
tionem liberorum, non autem generaliter
& eo casu, quo de consummatione Matrimo-
nij & significatione sacramentali in-
quiritur, ubi proinde non ex fisione Juris,
sed veritate proceditur.

Quæritur IV. An copula vi aut metu
ad uxorem extorta impediatur Religionis ingres-
sum? Negativè responderi Sanch. d. l. 2.
disp. 22. n. 6. quia per violentiam mariti u-
xor jure suo privari non debuit, nec maritus

ex suo delicto debet commodum reporta-
re, ut hoc modo uxorem in Matrimonio re-
tinere possit. Idem docet Gloss. in c. fin.
in v. in v. dist. 55. Verum contrari-
um probabilius videtur, quia talis copula
verè facit virum & mulierem unam carnem,
& matrimonium consummatum, ut fateatur
ipse Sanch. d. l. n. 4. consequenter inducit
sacramentalem significationem matrimonij
consummati, scilicet conjunctionem Chri-
sti & vinculum indissolubile. Rationibus
Adversariorum breviter responderi potest,
uxorem quidem privari suo jure sine culpa,
non autem sine causa, & maritum repor-
tare commodum ex delicto, non per se &
directè, quatenus ex delicto, sed potius in-
directè & occasione delicti, per se autem ista
indissolubilitas provenit ex consummatione
matrimonij, ut dictum.

Quæritur V. Quid Juris, si post con-
summatum matrimonium conjux ignaro
vel invito altero conjuge Religionem ingre-
diatur, ibiq; professionem faciat? Respon-
deo talem professionem non valere, & ideo
profitemem liberè ab altera parte revocari
posse. Quamvis autem revocatus mortuà
conjuge non teneatur ad Monasterium re-
dite, cum professio non valuerit; quia ta-
men in professione votum castitatis emit-
tendo hoc ipso promisit nunquam exigere
debitum conjugale, quod cum in ipso fue-
rit potestare, ideo quo ad hoc votum te-
nuit, non quidem tanquam solenne, sed tan-
quam simplex, ac propterea non tantum
constante matrimonio sine dispensatione
debitum exigere, sed nec eo dissoluto aliud
saltem licitè (validè tamen, utpotè cum vo-
to duntaxat simplici) contrahere poterit,
c. 3. c. placet. 12. ubi DD. h. t. Sunt qui-
dem qui censent, talem invalidam professio-
nem habere saltem vim voti Religionis im-
pedimento sublato, eos tamen redarguit
Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 34. n. 16.

per text. in d. c. 3. ubi dicitur. quod votum non tenetur, & ratione voti non tenetur ad religionem redire idemque confirmatur in d. c. placet. ubi tantum consultius esse deciditur, ut uxor inscio marito professā, & revocata, eo mortuo ad Monasterium redeat, invitā autem cogenda non sit.

Obijciat fortassis nonnemo etiam contra obligationem voti simplicis castitatis, quod is, qui voluit vivere castitatem in Religione, non hoc ipso voluit etiam in saeculo, proinde habuit hic locum: quod potuit non voluit, &c. R. Hoc argumentum posse aliquando obtinere in conscientia, si vovens talem limitatam intentionem posuerit, interim de jure praesumi, quod voluit se eo modo obligare, quo potuit, juxta illud: si actus non valet, ut ago, valeat omni meliori modo, quo potest. §. si. & ibi DD. Instit. de Adopt. Sanch. d. l. n. 3. Instas: quare non etiam alia vota, scil. Obedientiae & Paupertatis professione annullata valent in vim voti simplicis? R. quod habeant majorem dependentiam & connexitatem cum Monasterio, ut nemo rationabiliter praesumi possit, ad ea se voluisse extra Monasterium obligare, nunquid enim maritus ex vi voti simplicis obediēt uxori, aut eidē acquireret?

Quod si circa votum non exigendi debitum inter cohabitandum, vel postea foret frequens periculum transgressionis, dispensatio desuper peti posset, tutius quidem a S. Pontifice, probabiliter tamen etiam ab Episcopo, quia hoc votum non est illud votum simplex castitatis absolutae seu virginalis reservatum, quod circa redditionem debiti vivere non fuit in voventis potestate, sed est tantum votum non exigendi debitum d. c. 3. & cap. placet. t. t. quod reservatum non esse cum pluribus aliis docet Layman. in Theol. Mor. lib. 4. c. 3. n. 8. Imo etiam in voto simplici castitatis post contractum matrimonium in ordine ad petendum

debitum eo durante dispensari posse per Episcopum sentit Nav. in Man. cap. 11. n. 1.

Porro professio unius Conjugis licentia alterius Conjugis facta per institutionem, vel mortem alterius Conjugis in saeculo relicti ex probabiliori sententia convalescit, nisi per novum consensum citum, vel expressum renovetur juxta regulam. 18. Jur. in 6. quod ab invicem valet, tractu temporis convalescere potest; & quia prior consensus in tempore sine licentia uxoris fuit invalidus, novus omnino consensus requiritur. Quod quidem, qui putant, talem professionem valere sub conditione, si conjux contraxerit, vel mortuus fuerit, sed id potius conditionis est, cum nullo expresso recipi debet, & contra autem in c. 3. hoc tit. absolute dicatur, professionem non valet Sanch. de Matrim. lib. 7. dist. 34. n. 1. Videtur quoque in contrarium factum consultius. 10. h. t. ubi respondit Pontifex, quod vir professus mortuā uxore nec ad saeculum redire, nec matrimonium validum trahere possit. Sed hic textus non interpretatur aperte de nostro casu, quo invitā uxore Religionem ingressus est, modo non obscure ex verbis ibi positus congitur, ipsam quoque uxorem ad Dominum conjugalem transivisse, & consequenter ad professionem licentiam tacitam, vel expressam dedisse.

Uterius etiam illud notatu dignum est, adulterium unius conjugis sicut causa perpetuum divortium, ita etiam facit, ut conjux innocens irrequisito Conjugis ad Religionem ingredi, in eaque vivere possit. Navar. t. t. Conf. 7. non valet convalescere professio ab invito inchoata sine consensu Conjugis facta, licet Conjugis in saeculo ex post facto adulterium commiserit, per ea, quae statim antea diximus. Queritur VI. An eo casu quo professus

Conjuga non valet, nisi in vim veri simplicis, possit is propria auctoritate ex Monasterio exire, quamvis ab altero Coniuge non petatur?

Pro affirmativa, quam tenet Sanch. *d. l. 34. n. 13.* facit, quod professione invalida non sit causa, cur aliquis in Monasterio retineatur. *arg. c. accidens. 17. h. t. & cap. 2. caus. 33. q. 5.* ubi invalide professus proprio mortu exiens non propterea repraesentatur. Contra pro negativa, quam docet Gloss. & Panor. *in c. placet. 12. h. t.* forte fringit textus, *in cod. c. placet.* in illis verbis: redire autem ad saeculum non est in eius potestate. Cui accedit ratio, quod talis professio saltem valet ut votum simplex caluitatis, propter quod tenetur vivens, quantum in se est, vitare omne carnale commercium uxoris.

In hac difficili quaestione imprimis dico Monasterium posse expellere talem nulliter professam, postquam eius nullitatem cognovit: quia obligatio Monasterii ad retinendam Religiosam tantum provenit ex ea professione, ergo ubi nulla est professio, nulla quoque est obligatio ad retinendum, prout ipsum docet Sanch. *d. loc. sub n. 16.* Quod verò attinet ad personam ipsius profecti existimo eum obligari, ut nullitatem professionis Monasterio indicet propter deordinationem eius, & multa inconvenientia, quae ex occultatione sequi possent, pariter enim de rebus Monasterij sine iusto titulo ad instar male fidei possessoris ad alius capitulares jus non haberet &c.

Quod si Monasterium paratum foret cum per modum Oblati aut Donati non emittentis professionem (de quibus Mirandus *in Man. Pr. l. 9. art. 2. & seqq.*) retinere, adhuc obligatum puto; ut conjugem alterum de statu suo certiore reddat, cum eum quoque per ingressum iure conjugali de-

fraudarit, atque ab ipso expectet, iure suo uti, & ad cohabitationem revocare velit, si revocaverit, parendum est, nisi forsitan uxor ingressa mariti servitium timeat, *c. literas de Restit. spoliat.* si revocare noluerit, si vero suspectus de incontinentia, videtur adhuc restitutio corporis ex contractu matrimoniali debita facienda, cum debitor possit debitum etiam non petente creditore restituere, imò teneatur, si ex retentione alter in periculum peccati coniciatur, ut mox in *seq. q.* dicitur; si de incontinentia suspectus non sit, de consilio esse credo, ut procurator istius pari ingressu, vel saltem continentiae voto ac expressa licentia invalide professus suam professionem convalidet, & renovet. text. *in d. cap. placet.* si persuaderi nequeat, nihilominus tutius opinor (salva tamen probabilitate sententiae Sanchezij) & verbis ac menti *d. cap. placet.* conformius, conjugem ingressum in Monasterio manere debere, & quantum in se est, vitare conjugale confortium, quod etiam in primo ingressu intendit. Neque enim illa verba: *redire ad saeculum in eius potestate non erat, sed mariti.* facile explicantur cum Sanch. *d. l. n. 15.* id est, *deserto marito profiteri, nec redire ad pristinam conjugalem vitam,* quia deserto marito profiteri, non est redire ad saeculum. redire autem ad pristinam conjugalem vitam (quod intello circa exactionem & redditionem debiti) nec in potestate mariti est. Debitor potest quidem & debet etiam non petenti creditori rem restituere, in quantum is est rationabiliter invitatus ad retentionem, vel saltem indifferens: si verò consentiat, & debitor restituendo exponat se peccandi periculo, impedit majus bonum, ad quod se, in quantum potuit, obligavit, aliud planè dicendum videtur. E. g. Titio & Cajo sit communis servus, hic à Titio pro iure suo, quod in eundem habet, deputetur ad servitium Ecclesiae.

clesia, ita ut Cajo intervertatur servi utendi copia, Cajo licet possit pro pari jure suo servum vindicare, si tamen scienter toleret, ac in communi usu sit frequens rixarum periculum, servus ipse soleat Dominum pellicere ad malum &c. non video, quomodo Titius teneatur aut possit servum communem pro sua parte ad usum Ecclesie deputatum ab ea auferre, & cum peccati periculo Cajo non petenti, & opus illud bonum toleranti restituere.

Interim hæc manendi in Monasterio obligatio non est directè ex voto, sed potius ex præcepto vel declaratione S. Pontificis consecutivè ad votum, aut tanquam medium ad illud constante matrimonio tutius servandum, uti sunt clausura, & alia statuta in Monasteriis, quæ ex votis substantialibus non sunt, sed ad ea servanda ordinantur. Unde conjunx ab altero ad sæculum revocatus, eo mortuo, & ubi jam cessavit carnalis commercii occasio, tantum de consilio, non verò de necessitate tenetur ad Monasterium redire, *d. c. placet.* dummodò in sæculo continenter vivere possit; quia obligatio voti non cessavit, nisi desuper dispensatio impetraretur.

- 13 *Quæritur VII.* Quid statuendum sit, si Conjunx Conjugi expressam licentiam ingrediendi religionem dederit, ipse verò in sæculo remanens & suspectus de incontinentia nolit ad Religionem transire? Communis est distinctio, an maritus dederit licentiam uxori ingrediendi Religionem, vel an e contra uxor marito? Priori casu censent maritum ad ingressum in Religionem etiam per censuras cogi posse: quia hoc ipso se ad ingressum in Religionem obligasse intelligitur, quòd Conjugi licentiam ingrediendi dederit, quam tamen se dare non posse scivit, aut scire debuit, nisi etiam ipse ingrederetur. Altero autem casu, si uxor, quæ dedit licentiam marito, alleget, se ignorasse hanc

obligationem, aliàs se non daturam licentiam, cum sibi nunquam animus esset ad Religionem, & dicat, molliorem esse, si ignorantia juris laboret. *l. cum de matrimonio. 25. §. 1. ff. de Pro. putant;* tunc considerandam, ut si periculum incontinentie nec persuaderi ad Religionem possit, nec Episcopus ex officio maritum etiam profectum ex Monasterio evocare, & utinam tuere: qui tamen maritus post mortem uxoris ad Monasterium redire tenetur, si habità licentià uxoris validam voverit professionem. Atque ita intelliguntur *cap. 1. h. t. Gloss. & Panorm. in d. c. placet. ex parte. 9. eod.*

Verùm prior hujus distinctionis potest detur nimis dura, & contra libertatem professionis, & non possent non timere per effectus & turbatio Religionis, si contra omnem suam voluntatem ad Religionem cogeretur. Ipsum quoque periculum, si data distinctione loquitur, & ab illa non cedit, ut conjugi nolenti ingredi Religionem conjunx professus restituitur: *l. si conjunx adventit Zoel. h. t. n. 14.* Quare ego non credo incumbere Monasterio, nec conjugi Novitium ad professionem admittendum, quam etiam altera pars Religionem ingrediatur, & spes certa sit de ejus professione. Quòd si defacto admiserit, & altera Religionem ingredi renitatur, valde videbitur possibile, conjugem professum in sæculo restitui posse: cum Innoc. in d. c. 1. de quos allegat Sanch. *de Matr. in d. c. 1. de 33. num. 12.* quamvis ipse priorum distinctionem sequatur. addit tamen n. 14. quòd differentia inter virum & uxorem intelligatur de foro externo, ubi juris præsumptio in viro non præsumitur, consuetudine innuit, aliud esse in foro animæ, quòd vir ex ignorantia juris revera intentionem

obligandi ad ingressum non habuit, in fo-
rum autem Ecclesiastico etiam habendam esse
sententiam soni animae passim notatur in c.
de iudic. c. r. de Constit. in 6. &
in aliis locis & contra praesumptam
sententiam juris admittendam esse probatio-
nem de ignorantia notat Sylv. v. ignoran-
tia. n. 13. ea vero, quae interna in animo
constitunt, plerumque aliter quam per ju-
rumentum probari non possunt. cap. fin. Quis
Matrim. accus. c. pastoralis. de Excepti.
c. 2. pp. 00. 48. n. 24.

Quaeritur postremo, utrum solvatur
matrimonium, si maritus efficiatur Clericus
saecularis & suscipiat sacros Ordines? Re-
spondeo per susceptionem sacrorum Ordi-
num in saeculari Clericatu nec matrimoni-
um ratum, nec consummatum dissolvi, nisi
prior uero Religionem ingredi vellet. Quia
hoc privilegium dissolvendi matrimonium
numquam Religioni concessum est, quod ibi-
dem conjux professus quasi mundo mor-
tus censetur, Extrav. antiquae. Joann.
de Verbo. Ordines tamen valide suscipiun-
tur, & votum solenne castitatis annexum
habent, quod quidem uxori in petitione de-
biti non praevaleat, (cum jure suo sine cul-
pa privari non debuerit) sed marito, & ita,
si post mortem uxoris nec licite nec valide
propter votum solenne aliud matrimonium
contrahere possit, sed debeat statum Cleri-
calium realiter vel Monasterium ingredi.

Quod si uxor spontanea consenserit, red-
dem licita Ordinatio, sed juxta probabili-
orem sententiam, si uxor Religionem in-
gressa fuerit, aut saltem ob senium vel va-
liditatem de incontinentia non suspecta vo-
tum simplex continentiae emisit. c. Episco-
pus. dist. 77. Vid. Sanch. de Matrim. lib. 7.
dist. 38.

Plura ad hunc titulum enucleate tradita
ENGEL IN DECRET. LIB. III.

videri poterunt apud Sanch. de Matr. lib.
2. dist. 18. & seqq. lib. 7. dist. 32. & seqq.
quod Lectorem, cum casus in praxi sint rari,
remissum velim.

TITULUS XXXIII.

De Conversione infide-
lium.

SUMMARIA.

- 1. Contrahentes in infidelitate cum impedimento an sine
separandi post conversionem ambovum?
- 2. An & quando conversus possit repellere alterum
conjugem non conversum.
- 3. Quamquam intelligantur nomine infidelium.

Si duo infideles inter se contraxerint ma-
trimonium, id jure naturali validum
erit, & propterea, si ambo ad fidem
converantur, ab invicem separari nec pos-
sunt nec debent, tametsi forte cum aliquo
impedimento dirimenti jure tantum huma-
no Pontificio introducto v. g. in 2. & 3. con-
sanguinitatis gradu lineae collateralis contra-
xerint, quia eo tempore, quo contraxerunt,
non ligabantur jure Pontificio, utpote qui
per baptismum nunquam in Ecclesiam in-
gressi, ejusque subditi effecti sunt: post con-
versionem autem talia impedimenta censentur
primùm supervenire matrimonio, &
ideo illud non dirimunt, sicut si inter Ca-
tholicos post contractum matrimonium ali-
qua affinitas ex parte uxoris induceretur; ut
quia ipsius soror à marito cognita esset. c.
gaudemus. s. de Divort.

Si verò aliquis in infidelitate plures uxores
habuerit; primam, cum qua contraxit,
retinere debet, quia cum illa sola verum
fuit matrimonium, non obstante, quod for-
tassis eam ante conversionem repudiaverit:
eum talis repudiatio, quantum ad dissolu-
tionem vinculi matrimonialis non valuerit.
d. c. gaudemus. vers. quia verò. Dico au-
tem,

Z. z. z.

tem, si ambo convertantur: nam si unus tantum conversus fuerit, nondum erit Sacramentum: quia matrimonium in utroque conjugum est unum numero Sacramentum, sicut est unum numero matrimonium, ergo si in uno est Sacramentum, nec erit in altero. Sanch. de Matr. lib. 2. disp. 8. & 9.

2. Matrimonium infidelium, quamvis consummatum, potest dissolvi, ex speciali privilegio Christi in fidei favorem dato, & per Apostolum Paulum promulgato, si alter conjugum ad fidem convertatur, alter autem in infidelitate pertinax nolit cohabitare, vel saltem non sine contumelia vel blasphemia Creatoris, & quin alterum ad peccatum pertrahat, ita enim inquit Apost. 1. ad Cor. 7. vers. 15. quod si infidelis discedit discedat: non enim servitutis subiectus est frater, aut soror ejusmodi; & id ipsum confirmatum est in c. quanto. 7. de Divort. Interim non ipso facto dissolvitur matrimonium, quando infidelis declaravit se nolle cohabitare, sed tunc primum, ubi fidelis ad alias nuptias transierit, quare si ante contractas nuptias infidelis poenitentia ductus etiam convertatur, a fidei prius converso ad conjugium recipi debet d. c. gaudemus. in fine de Divort. 115.

Si infidelis nolit quidem converti, velit tamen converso pacifice cohabitare, is a converso admittendus est. *Ceteris autem*, inquit Apost. d. l. 4. 12. dico ego, non dominus, si quis frater habet uxorem infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Sed quia per haec verba insinuare videtur Apostolus, non esse praecipuum Christi, ut fidelis cohabitaret infideli, ideo non pauci sunt, qui putent Apostolum ibidem tantum consilium tradidisse, & absolute loquendo matrimonium dissolvi posse, si alter conjugum nolit converti, licet velit pacifice cohabitare; imò etiam ipsam

cohabitationem tantum in primitiva Ecclesia, ubi indices multi convertentur alio dem, propter spem conversionis permitte fuisse docent, hodiè vero ubi reingressa charitate magis periculum pervertendi dictam cohabitationem non amplius timeti. Quo faciunt text. in c. 8. & 10. cap. 1. q. 1. Verum, cum utraque sententia DD. auctoritatibus & rationibus tribuitur apud Sanch. de Matr. lib. 7. disp. 1. Ego puto in hac controversia plurimum tribuendum arbitrio Episcopi, ut utrum cohabitatione fidelis, cum infideli, post conversio infidelis, Episcopus ad cohabitationem sequatur priorem sententiam, posteriorem autem tunc, si ex dicta cohabitatione (ut communiter in Judaeos) per pertinatiam eorum & inconstantiam accidere solet rationabiliter timeatur, periculum pervertionis.

Quae autem haecenus, de infidelibus, & ximus, intelligenda sunt de ijs, qui ante baptismum susceperunt, non vero de adultis, qui per baptismum in Ecclesiam ingressi, ejusque subditi effecti, postea ad infidelitatem defecerunt: horum matrimonium, cum semel fuerit consummatum, & baptismus imprimat characterem in anima, qui per abnegationem fidei non potest, ideo sunt & manent tempore vinculum indissolubilia. Dico quoad matrimonium: non quoad cohabitationem, nec propter adulterium spirituale dissolvi potest inferius Lib. IV. Tit. de Divort. 115.

*****
TITULUS XXXIII
De Voto, & voti redemptio

§. I.
Quid sit votum, & quomodo contrahatur, & obligatio